

פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

© נייד: 052-7654216 © כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. © דוא"ל: 7654216@gmail.com

יגיעת התורה

וישב יעקב בארץ מגורי אביו - כתב רש"י: "ביקש יעקב לישוב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף. צדיקים מבקשים לישוב בשלוה, אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתקן להם לעוה"ב אלא שמבקשים לישוב בשלוה בעוה"ז". וצריך להבין הרי בקשתם של הצדיקים אינה כדי להתענג בעולם הזה באכילה ובשתיה אלא לעבוד עבודת ה' במנוחת הנפש, כדי שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוותיה בצורה הטובה ביותר, ומה פסול יש בכך?

בפרט הדבר קשה אצל יעקב אבינו שכל חייו היו רצופים בקשיים: הבריחה מעשיו, העבודה ארוכת השנים אצל לבן, מכירת יוסף וכו', ולמה לא הניח לו הקב"ה שילמד תורה בשקט ובשלוה עם בנו חביבו יוסף? מסביר הסבא מקלם כי מכאן לומדים לימוד גדול ויסודי: במבט גשמי נדמה לאדם כי הקשיים הגשמיים בעולם הם הדבר הרע ביותר, והטוב הגשמי נראה כדבר הטוב ביותר. אבל האמת שכל טובות העולם הזה אינם שקולים לרגע אחד מטוב העולם הבא. עין לא ראתה אלוקים זולתך. ומעט קושי בזה העולם כדי לעבוד את ה', מביא שכר גדול ועצום בעולם הבא. ועל זה אמר שלמה בחכמתו "אף חכמתי עמדה לי" תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי.

*

באחד הימים הודיע הרב בענגיס זצ"ל לבני ביתו, שהוא עומד לערוך סיום ש"ס נוסף. בני ביתו הופתעו, שכן נוהג היה לסיים את הש"ס מידי אחד עשר חודש, ולערוך סעודת סיום, ועתה לא חלפו מן הסיום הקודם אלא חמישה חודשים בלבד. פליאה נוספת היתה להם - רבי זליג ראובן ערך סיום זה בשמחה בלתי ניתנת לתיאור, עיניו קרנו, ופניו הביעו עליצות מיוחדת במינה. והלא לא היה זה הסיום הראשון שערך, ובודאי שזהו לא הסיום העשירי, ולשמחה גדולה מה זו עושה? אלא, כך השיב להם ר' זליג: "סיום זה אני עורך לאחר שגמרתי את הש"ס בחמש דקות".

"לסיים ש"ס בחמש דקות?! הקשה משהו. "כן - נענה ר' זליג ראובן בעליצות - בחו"ל, נהוג, שכאשר מזמינים לשמחה כלשהי ונוקבים בשעה מסוימת, השעה היא שעה, והזמן הוא זמן. ואילו כאן בירושלים הדיוק הוא מצוי פחות, והרי נופלות פה חמש דקות ושם חמש דקות עד שאוכל לגשת לתפקידי כסנדק או כמסדר קידושין. קבעתי איפוא סדר מיוחד לאותן "חמש דקות" שכוחות, ובאותם רגעי המתנה אלו, למדתי את הש"ס בעל פה, וכעת זכיתי לערוך את סיום הש"ס של דקות ההמתנה!".

במיעוט שחוק

כשהיה הגאון רבי יונתן אייבשיץ ילד בתלמוד תורה, שאל הרב את התלמידים: מה מספר הנרות הכולל שמדליקים בכל שמונת ימי החנוכה? והבטיח שאם התלמידים יצליחו לענות הם ישוחררו לביתם ליום חופשי.

מיד קם יהונתן הקטן וענה: "הפח נשבר ואנחנו נמלטנו", והסביר: פ"ח בגימטריה 88, נשבר לחצי, היינו 44, הם מספר נרות החנוכה (כולל השמשות), "ואנחנו נמלטנו" לבתינו ליום חופשי.

עצה טובה

לאחר הדלקת נרות חנוכה, כדאי שישבו כל בני הבית ליד החנוכיה, וכל אחד בתורו יזכיר הודיה מיוחדת שהוא מודה עליה לה'.

מגיד דבריו / פנינה מתורתנו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"רמז הכתוב 'ומוצא אני מר ממות את האשה', 'האשה' בה"א הידיעה, דהיינו האשה הידועה שכולם מכירים אותה בהיות שהיא יוצאת הרבה מחוץ לביתה, ורואים אותה ברחובות העיר ומכירים אותה - על אשה כזאת אומר הפסוק 'מר ממות'..." ("מגיד חדשות" ח"י עמ' שפ"ט).

ויקה מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם (מ"ב כ"ד)

"שמעון ויאסור אותו לעיניהם" ס"ת מרון, רמז בזה למ"ש בזה"ק בסוף האידרא זוטא בענין פטירת רבי שמעון בר יוחאי, שבאו מכים ובעלי מדנים מכפר צפורי שרצו שיקברו את רשב"י במקומם, ובאו בני מרון וגרשו אותם וצעקו עליהם בהמוניהם שרצו שיקברו אצלם במרון. ובאמת כך היה כמסופר שם. ע"ש. וזהו שאמר "ויקה מאתם את שמעון" שנלקח מבני כפר צפורי ר"ש ונקבר במרון. וידוע מה שאמר האדמו"ר האמרי אמת מגור זצוק"ל שנגלה לו מן השמים דרשב"י הוא ניצוץ נשמתו של שמעון בן יעקב. ונרמז זה בס"ת משום שמרמז על סוף ימיו ופטירתו של רשב"י. (הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

כפל אותיות – לחזק או להחליש

על זה, והדברים נוגעים להלכה. לכן שם רש"י מביא את קבלת חז"ל שהכפל בא לחזק (שאם לא כן נפתח הפתח בכל התורה כולה, כגון מצות תפלין ושהלילה הולך אחר היום וכדומה). ואילו בשאר המקומות שהוזכרה מלה כפולה ואין הדברים נוגעים להלכה, פירש על פי הפשט שהכפל בא להחליש.

יתירה מזו, מרן שם לבו אל העובדה שרש"י המתין לפרש שאדמדם הוא אדום שבאדומים רק בפסוק מ"ט, למרות שהמלה "אדמדם" נזכרה כבר פעמיים לפני כן (בפסוקים י"ט ומ"ב גבי לבן אדמדם), ומסביר זאת בכך ששם באמת מודה רש"י לפירוש האבן עזרא שהכוונה חלש באדמימות ונוטה גם ללובן. ודוקא כאן נקט כפירוש חז"ל בהתאם להלכה. וגם בתורת כהנים לא פירשו כן למעלה רק פה. נמצא שיש מקום אחד שקיבלו חז"ל שהוא יוצא מן הכלל. הא למה הדבר דומה? לפירוש "ממחרת השבת" שקיבלו חז"ל שהוא ממחרת יום טוב (מנחות דף ס"ה ע"ב), והוא יוצא מן הכלל ואין לו יָצֵע.

בהמשך מציג מרן אפשרות נוספת מעניינת מאוד, שאפשר שרש"י סובר שלכפל האותיות יש שתי הוראות הפוכות – לפעמים לחזק ולפעמים להחליש, ובכל מקום יש לפרש לפי עניינו. וכן הוא מדייק מהרד"ק (בשרש ירק) דירקרק משמע הכי ומשמע הכי. ולכן היכא דאיתמר מפי חז"ל ונוגע להלכה איתמר, היכא דלא איתמר לא איתמר. דוגמא מעין זו להוראות הפוכות, הוא מוצא במה שכתבו המדקדקים על בנין פיעל, שפעמים משמש לחוזק הפעולה כמו שוֹבֵר מְשַׁבֵּר, ולפעמים להיפוך הפעולה כמו מְשַׁרֵּשׁ מְדַשֵּׁן ועוד (הרעיון הובא כאן בקצרה, דוגמאות והרחבה כדאי לראות במקור הדברים בחומש בית נאמן שם).

לגבי תיבות כפולות, כמו "ירקרק" או "אדמדם", ישנה מחלוקת לכאורה קיצונית בין מפרשי המקרא: האם כפל האותיות במלה בא לחזק, דהיינו ירוק / אדום חזק, או בדיוק להיפך להחליש, דהיינו ירוק / אדום חלש. רש"י לגבי מראה נגעים (ויקרא יג, מט) מביא את פירוש חז"ל בתורת כהנים שהכפל בא לחזק: "ירקרק, ירוק שבירוקין. אדמדם, אדום שבאדומים, כמו יפפית מבני אדם (תהלים מ"ה ג)". ואילו האבן עזרא (תהלים שם) מפרש שכפל ירקרק אדמדם להחליש (כי הוא מכפיל עי"ן ולמ"ד הפעל, אבל יפפית לחיזוק, כי הוא מכפיל פ"א ועי"ן הפעל).

הפלא הגדול שרש"י עצמו בתהלים (ס"ח י"ד) סותר את עצמו ומפרש בשם דונש בן לברט שהכפל בא להחליש, וז"ל: לא הוא ירוק ולא הוא אדום, ולכך קראו ירקרק כמו "לבן אדמדם" שאינו לא לבן ולא אדום, לכך נכפל ירקרק אדמדם. ע"כ.

אודות סתירה זו דן מרן הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א בחומש בית נאמן ויקרא שם, וביאר שבאמת דעת רש"י בפשוטו של מקרא כמו דונש שהכפל להחליש, אבל במקום שיש קבלת חז"ל והדבר נוגע להלכה, שם רש"י מביא את פירוש חז"ל. וכאן הוא מייסד כלל חשוב: רש"י למרות היותו פרשן ולא פסוקן, אינו מפרש נגד חז"ל, גם אם הפירוש נגד הפשט, אלא אם כן יש דעה בדברי חז"ל כמו הפשט, למרות שדעה זו לא נפסקה להלכה (בניגוד לרשב"ם והראב"ע שמפרשים תמיד כפשוטו של מקרא אף נגד ההלכה). החידוש בכלל זה הוא שלמרות שבמקומות מקבילים אחרים שאינם נוגעים להלכה, רש"י יפרש את המלה לפי הפשט, במקום שחז"ל גילו דעתם בלי שום חולק, הוא יפרש כחז"ל. הנה כי כן, על הפסוק "ירקרק או אדמדם" חז"ל פירשו בתורת כהנים שהכפל בא לחיזוק כאמור, ואין שום דעה שחולקת

עשרת הדברות - לעידי שיעורים

1. **התאמה** - התאם את תוכן השיעור לשומעים.
כך למשל, ישנם בתי כנסת של יהודים שאינם בעלי רקע ישיבתי כלל, ולימוד 'דף היומי' קשה עליהם, עד שבקושי מבינים את הנאמר בשיעור. במקום זה כדאי למסור להם שיעור ב"עין יעקב", אשר בו קובצו אגדות חז"ל וגמרות קלות יותר (בניגוד לתפיסה כי הספר מכיל רק סיפורים).
2. **עסקת הבילה** - הסמך את השיעור לתפלה, כך שבסיום השיעור תתקיים תפלת ערבית, או שלפני השיעור תתקיים תפלת מנחה או ערבית. כך קל יותר לציבור להשתתף, ואינם צריך לבוא במיוחד. (הרה"ג ר' אפרים בן פורת שליט"א).
3. **גדולה לגימיה** - דאג לפני השיעור שיהיה לפניך לשתייה, ואל תשכח מדי פעם ללגום מעט.
4. **התחלה בסיכום** - למעבירים שיעורים בפסקי הלכות, מומלץ בתחילת כל שיעור לסכם את ההלכות שנלמדו ביום האתמול, בעיקר את ההלכות המחודשות והפחות מוכרות.
5. **בהדרשים** - השתדל שכל שיעור יהיה כיחידה נפרדת, כדי שגם שומעים חד-פעמיים או כאלה שחיסרו יוכלו להשתלב.
6. **ציוני דרך** - בתוך השיעור השתמש בציוני דרך: "עד עתה דיברנו על... כעת נעסוק ב...".
7. **שאלה מאתגרת** - אם אתה מעביר שיעור עם פסקי הלכות, כדאי שתגיש את ההלכה בצורת שאלה הלכתית (מה אתם אומרים, מה יהיה הדין במקרה ש...), תמתין מספר רגעים שהקהל יתלחשו ביניהם אודות התשובה, ואחר כך תכוון אותם למסקנת הדין.
8. **קושיא מאתגרת** - בשיעור בדף היומי, כאשר תגיעו בגמרא לפני קושיא, תוכל להעלות בפני הציבור את קושיית הגמרא מבלי להזכיר שזו קושיית הגמרא ("מה אתם אומרים, יש על זה קושיא..."), הציבור ידרך וינסה את כוחו לענות את תירוציו, ורק בסוף תגלה להם כי זה בדיוק מה שמקשה הגמרא.
9. **המחשה מעשית** - בשיעור עם פסקי הלכות, נסה להמחיש את ההלכות בדוגמאות ממקרים מעשיים מן החיים (לפעמים כדאי לפנות לקהל בלשון נוכח: "אם נגיד אתם יוצאים לטיול ו..."). הגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל, היה כידוע מומחה גדול בזה.
10. **עכשוויות** - השתמש בדוגמאות ותיאורים כמה שיותר עכשוויים ואקטואליים. במקום סוס ועגלה, תתאר רכב, במקום מלך - ראש ממשלה, במקום כירה גרופה וקטומה - פלטה חשמלית, וכן על זה הדרך.

הוא - היה אומר + ביאור אמדות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רבי זירא - יתום מאביו ומאמו

הגמרא בשבת (דף כ"ג ע"א) מביאה דברי רבי זירא לגבי הדלקת נרות חנוכה: "מריש כי הוינא בי רב משתתפנא בפריטי בהדי אושפיזא. בתר דנסיבי איתתא אמינא: השתא ודאי לא צריכנא, דקא מדליקי עלי בגו ביתאי" [=כשהייתי בחור ולומד בישיבה, הייתי משתתף בפרוטות עם בעל הבית. אחרי שהתחתנתי, אמרתי כעת אני צריך להשתתף, כי כבר מדליקים עלי בביתי]. והקשו המפרשים, הרי גם לפני כן ההורים שלו היו מדליקים ולמה לא יצא בהדלקתם? והנה מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בספרו "חזון עובדיה" (חנוכה עמ' קמ"ד) יישב על פי מה שמצא בירושלמי בקידושין (פ"א ה"ז), שרבי זירא היה מצטער שנבצר ממנו לקיים מצות כיבוד אב ואם, כי היה יתום מאב ומאם. ואם כן, לפני נישואיו אכן לא היה מי שידליק עליו.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)



שאלה: המהדרין מן המהדרין מדליקים כל לילה נר נוסף על הלילה הקודם. ורציתי לשאול, הרי לכאורה מהודר יותר שידליקו כל לילה שבעה נרות והולך ומוסיף שבעה שבעה, זכר לבית המקדש שנעשה הנס בשבעה נרות?

תשובה: אם כן נצטרך להדליק 252 נרות בחנוכה (שכן עולה ז', י"ד, כ"א, כ"ח, ל"ה, מ"ב, מ"ט, נ"ו, סך הכל רנ"ב), ועם השמש 260 נרות. ה' ישמור.



שאלה: נר משמן זית קפוא שנמס רק אחרי חמש דקות מתחילת ההדלקה, האם נחשב למהדרין להדליק בו לכתחילה?

תשובה: לכאורה הרי קי"ל הדלקה עושה מצוה, ואז אינו שמן זית. ושוב העירוני מדברי המרדכי סוף פרק במה טומנין (והובא בב"א ח"א סי' שי"ח) שכתב דסתם שמן זית הוי קרוש. וכ"כ הריטב"א שם. וצ"ע.



שאלה: בכולל שמסיימים בו את הלימוד בשעה מאוחרת, האם אפשר שנשותיהם של האברכים ידליקו בזמן, והאברכים ימשיכו בלימודם כרגיל ויצאו ידי חובה בהדלקתן?

תשובה: לא. אם האברכים שצריכים להיות דוגמא לאחרים יסמכו על נשותיהם - בטלה מצות חנוכה בדורות הבאים! יש להפסיק הלימוד ולהדליק בזמן והילדים רואים ושמחים, ואחר כך לחזור ללימוד. [ועיין מ"ש בזה בהערות איש מצליח הארוכות סימן תרע"ב סעיף ב' בהגה].



שאלה: אני עובד משמרות, ומגיע הביתה לאחר צאת הכוכבים, האם אשתי תדליק במקומי בצאת הכוכבים או שתמתין עד שאגיע?

תשובה: אם הבעל מגיע בכל לילה מאוחר מחוסר אפשרות, עדיף שהאשה תחכה לבעלה וידליקו ביחד עם כל בני המשפחה מכמה טעמים, שלא תשתכח מצות חנוכה ממנו ומהילדים. והרי זמנה כל הלילה בימינו לכ"ע. [עיין בהערות איש מצליח הנ"ל].



שאלה: במשך כל השנה יש לנו שיעור לבעלי בתים אחרי ערבית במשך כשעה. האם בימי חנוכה נקיים את השיעור (אם נבקש מהם לחזור לשיעור אחרי ההדלקה, לפי הנראה לא יחזרו)?

תשובה: יש לבטל את השיעור ולהדליק חנוכה בזמן. אם ירצו לחזור אחר שעה, תבוא עליהם ברכה.

חידת השבוע

מי מבניו של יעקב אבינו בירך ברכה?

הפתרון: בעל הטורים (בראשית נ, טו) מציין כי: "כשחזרו [האחים] מלקבור את אביהם, עבר יוסף על הבור שהשליכוהו בו ובירך ואמר: "ברוך שעשה לי נס במקום הזה".

נר ה' נשמת אדם

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימיה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מו"ל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו



לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com